

Socialstyrelsen

STYRK FORÆLDRE- ANSVARET

for udsatte børn og unge

– et overblik over reglerne
om forældrepålæg
og børne- og ungebørn

Viden til gavn

Styrk forældreansvaret for udsatte børn og unge

– et overblik over reglerne om forældrepålæg og børne- og ungepålæg

Som et led i en forstærket indsats for at forebygge og bryde negative adfærdsmønstre hos børn og unge har kommunerne mulighed for at træffe afgørelse om at anvende forældrepålæg over for børnenes forældre. Kommunerne skal træffe afgørelse om forældrepålæg, hvis forældremyndighedsindehaveren ikke lever op til sit forældreansvar, og dette medfører, at barnets eller den unges udvikling er i fare. Forældre er de vigtigste personer i forhold til at opdrage barnet, og forældrenes egen adfærd er af stor betydning. Hovedformålet med servicelovens bestemmelser om forældrepålæg er at yde støtte til udsatte børn og unge ved at hjælpe og stille krav til deres forældre om, at de påtager sig ansvaret som forældre. Formålet med reglerne er at tydeliggøre forældrenes ansvar i forbindelse med udsatte børn og unges adfærd og udvikling. Reglerne skal bidrage til, at forældre i højere grad påtager sig dette ansvar og yder den nødvendige støtte til deres børn.

Kommunerne har desuden mulighed for at træffe afgørelse om at anvende børne- og ungepålæg målrettet børn og unge i alderen 10-17 år.

Formålet med børne- og ungepålægget er at få barnet eller den unge ind i en positiv udvikling, og det er afgørende for

anvendelse af børne- og ungepålægget, at det indgår i en fremadrettet bestræbelse på at ændre barnets eller den unges adfærd og ikke som en straf med bagudrettet sigte. Pålægget gives efter en konkret vurdering, er et led i den forebyggende indsats og har ikke karakter af en enkeltstående reaktion eller sanktion over for et bestemt forhold. Kommunen er forpligtet til i nærmere angivne situationer at pålægge børn og unge i alderen 10-17 år at tage imod et relevant tilbud eller at udføre konkrete handlepligter. Reglerne skal gøre det klart for barnet eller den unge, at kommunen stiller krav til den pågældende.

Reglerne for forældrepålæg og børne- og ungepålæg giver kommunerne mulighed for gennem en mere insisterende indsats at håndtere forældre, børn og unge, som ikke umiddelbart kan nås gennem de eksisterende tilbud – og som ikke ønsker at samarbejde om løsningen af deres problemer.

Formålet med denne pjece er at give et overblik over reglerne om forældrepålæg og børne- og ungepålæg. For en uddybende gennemgang af reglerne henvises til "Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier" – vejledning nr. 3 til serviceloven fra 2013.

Indholdsfortegnelse

Hvad er forældrepålæg og børne- og ungepålæg?	4
Hvem er målgruppen?	5
Betingelser for forældrepålæg	5
Opgaver eller pligter i et forældrepålæg	6
Betingelser for børne- og ungepålæg	7
Opgaver eller pligter i et børne- og ungepålæg	7
Krav til afgørelsen	8
Bortfald af pålæg	8
Hvis et pålæg ikke bliver efterlevet	8
Om ledsagende forældrepålæg	9
Lovgrundlag	10

Udgiver: Socialstyrelsen • 3. udgave, 1. oplag • Oplag: 1.000
Udgivelsesår: 2019 • Fotos: Socialstyrelsen, Shutterstock, Colourbox
Layout: www.kreativgrafisk.dk

Hvad er forældreplæg- og børne- og ungeplæg?

Et *forældreplæg* er et specificeret, fremadrettet krav fra kommunen om en eller flere konkrete opgaver og pligter, som forældremyndighedsindehaveren skal påtage sig. Kommunen stiller altså krav om, at forældrene deltager aktivt i deres barns opdragelse og udvikling samt i løsningen af barnets eller den unges vanskeligheder.

Et *børne- og ungeplæg* har til formål at få barnet eller den unge ind i en positiv udvikling og samtidig tydeliggøre over for barnet eller den unge, at kommunen i den forbindelse stiller krav til den pågældende. Et børne- og ungeplæg skal altid indgå i en fremadrettet indsats, som har til hensigt at ændre barnets eller den unges adfærd. Plægget skal derfor ikke anvendes som en straf med bagudrettet perspektiv.

Kommunen kan træffe afgørelser om børne- og ungeplæg uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren.

Det skal dog altid først vurderes, om en frivillig løsning er mulig. Det samme gælder for afgørelser om forældreplæg. Bestemmelserne om forældreplæg og børne- og ungeplæg skal ses i sammenhæng med service-lovens øvrige forebyggende foranstaltninger og den samlede indsats i forhold til det enkelte barn eller den enkelte unge og dennes familie.

Afgørelser om forældreplæg og børne- og ungeplæg giver kommunen mulighed for samtidig at træffe afgørelse om visse foranstaltninger uden forældremyndighedsindehaverens samtykke. Det kan gøres, hvis kommunen vurderer, at selve formålet med foranstaltningen kan opnås trods det manglende samtykke. Det kan fx være i situationer, hvor kommunen vurderer, at et forældreplæg er relevant, om end ikke tilstrækkeligt til at løse barnets eller den unges problemer.

Hvem er målgruppen?

Målgruppen for *forældreplæg* er de forældre, der faktisk er i stand til at påtage sig deres ansvar som forældre, men som af forskellige årsager ikke vil eller ikke har intentioner om at gøre det. Forældre, der fx er udviklingshæmmede eller psykisk syge, er som udgangspunkt ikke omfattet af målgruppen, da de pga. deres nedsatte funktionsevne ikke kan forventes til enhver tid at opfylde deres forældreforpligtelser.

Forældreplæg kan kun anvendes over for forældremyndighedsindehaveren. Hvis forældrene har fælles forældremyndighed, skal kommunen træffe afgørelsen i forhold til begge forældre. Har barnet eller den unge fast ophold hos andre end forældremyndighedsindehaveren, kan kommunen ikke anvende forældreplæg.

Målgruppen for *børne- og ungeplæg* er børn og unge i alderen 10-17 år, der har adfærdsmæssige problemer eller udviser negativ adfærd af en sådan karakter, at barnets eller den unges udvikling er i fare. Et børne- og ungeplæg forudsætter, at kommunen har vurderet, at barnet eller den unge grundlæggende er i stand til at bidrage til og tage ansvar for sin egen udvikling. Børn og unge, der er udviklingshæmmede eller psykisk syge, vil derfor som udgangspunkt ikke være omfattet af målgruppen, da de ikke kan forventes at kunne tage det fulde ansvar for egen udvikling.

Betingelser for forældreplæg

Der er en række betingelser, der skal være opfyldt, før kommunen kan benytte forældreplæg. Det er en forudsætning, at:

- der er risiko for, at barnets eller den unges udvikling er i fare, og at risikoen skyldes, at forældremyndighedsindehaveren ikke lever op til sit ansvar
- at forældremyndighedsindehaveren vurderes at være i stand til at løfte forældreansvaret

Det er desuden en betingelse, at der foreligger oplysninger om enten:

- ulovligt skolefravær eller manglende opfyldelse af undervisningspligten
- at barnet eller den unge er mistænkt eller sigtet for en overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller knivloven eller er mistænkt eller sigtet for anden kriminalitet af et vist omfang eller en vis grovhed
- alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge eller
- manglende samarbejdsvilje hos forældremyndighedsindehaveren om løsning af barnets eller den unges problemer

Opgaver eller pligter i et forældreplæg

De pålagte opgaver eller pligter i forældreplægget skal bidrage til en løsning af barnets eller den unges problemer. Det er en konkret vurdering fra sag til sag, hvilke handlepligter der er bedst egnede til at løse problemerne.

Afgrænsninger i kommunens mulighed for plæg:

- plægget skal være egnet til at bidrage til løsning af problemerne i den konkrete sag
- efterlevelse af plægget skal være realistisk for forældrene
- der skal være et rimeligt forhold mellem, hvor indgribende plægget er, og hvor omfattende problemet er
- forældrene kan alene blive pålagt handlinger, der ligger inden for rammerne af ansvarlig forældremyndighedsudøvelse
- forældreplægget skal være sagligt velbegrunder og medvirke til at give barnet eller den unge samme udviklingsmuligheder som andre børn
- plæggets indhold skal fastlægges, så forældrene har mulighed for at opfylde deres øvrige forpligtelser, fx i forhold til familiens øvrige børn, uddannelse eller arbejde

Forældrene kan fx blive pålagt at:

- sørge for, at barnet eller den unge kommer i skole eller daginstitution
- deltage i forældremøder og konsultationer vedrørende barnet eller den unges skolegang
- følge barnet eller den unge til bestemte fritidsaktiviteter
- sikre, at barnet eller den unge er hjemme på et bestemt tidspunkt
- deltage i et forældreprogram
- deltage i møder med relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer

Listen er kun vejledende, da det ikke er muligt at forudse hvilke tiltag, der kan være egnede til at løse de konkrete problemer i en sag.

Betingelser for børne- og ungepålæg

Der er en række betingelser, som skal være til stede, hvis kommunen skal anvende et børne- og ungepålæg. Mindst én af fire nedenstående problemstillinger skal være opfyldt:

- ulovligt skolefravær eller manglende opfyldelse af undervisningspligten
- er mistænkt eller sigtet for en overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller knivloven eller er mistænkt eller sigtet for anden kriminalitet af et vist omfang eller en vis grovhed
- alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer eller
- barnet eller den unge nægter at samarbejde om løsningen af problemerne

Et eller flere af disse forhold fører ikke automatisk til et børne- og ungepålæg. Herudover skal:

- barnet eller den unge være i stand til at bidrage til eller tage ansvar for sin egen udvikling og
- pålægget være egnet til at bidrage til løsningen af barnets eller den unges problemer

Opgaver eller pligter i et børne- og ungepålæg

Afgrænsninger i kommunens mulighed for pålæg:

- pålægget skal være egnet til at bidrage til en løsning af problemerne
- handlepligterne skal være realistiske at efterleve for barnet eller den unge
- pålæggets indhold skal stå i rimeligt forhold til formålet med pålægget og de problemer, der søges løst
- pålægget skal være sagligt velbegrundet og ligge inden for formålet i serviceloven

Barnet eller den unge kan fx blive pålagt at:

- møde i skole
- være hjemme på et bestemt tidspunkt
- deltage i oprydning efter hærværk eller lignende
- tage imod et klubtilbud
- deltage i et relevant socialpædagogisk behandlings-tilbud, hvor der fx er behov for en samlet indsats i familien
- tage imod en kontaktperson

Listen er kun vejledende, da det ikke er muligt at forudse, hvilke tiltag der kan være egnede til at løse de konkrete problemer i en sag.

Krav til afgørelsen om pålæg

Det er vigtigt, at både forældrene og barnet eller den unge præcist ved, hvad kommunen har truffet afgørelse om. Afgørelser om forældreplæg og børne- og ungeplæg skal altid være skriftlige. Pålægget skal være klart formuleret, så det er tydeligt for forældrene og barnet eller den unge, hvad de skal gøre for at efterleve pålægget – og hvornår et pålæg bliver anset for ikke at være efterlevet.

Kommunen skal oplyse forældrene om, at det er en betingelse for at modtage børne- og ungeydelse, og for, at det pågældende barn eller den pågældende unge medregnes ved beregningen af boligstøtten, at de overholder pålægget.

Alle afgørelser om forældreplæg og børne- og ungeplæg skal indeholde en klagevejledning. Vejledningen skal angive klageinstans, klagefrist og fremgangsmåde ved indgivelse af en klage.

En afgørelse om forældreplæg eller børne- og ungeplæg bliver truffet for en afgrænset periode af højst 12 måneders varighed. Pålægget kan forlænges med højst 6 måneder ad gangen. Der er ikke fastsat en grænse for, hvor mange gange et forældreplæg eller børne- og ungeplæg kan forlænges.

Bortfald af pålæg

Kommunen skal træffe afgørelse om bortfald af forældreplæg og børne- og ungeplæg i de tilfælde, hvor forholdet, der lå til grund for pålægget, ikke længere er til stede, eller hvis pålægget ikke længere er egnet til at løse barnets eller den unges problemer. Kommunen kan træffe afgørelsen om bortfald af egen drift eller efter henvendelse fra forældrene. Kommunen er forpligtet til at træffe afgørelse om bortfald, hvis den bliver opmærksom på, at grundlaget har ændret sig.

Hvis et pålæg ikke bliver efterlevet

Forældreplæg

Kommunen er forpligtet til at holde øje med, om pålægget bliver efterlevet. Konstaterer kommunen, at forældreplægget ikke bliver efterlevet, skal kommunen træffe en afgørelse om manglende efterlevelse. Der skal ligge klare informationer til grund for kommunens konstatering af manglende efterlevelse. Det er desuden en forudsætning, at den manglende efterlevelse ikke er begrundet i undskyldelige forhold eller omstændigheder.

En afgørelse om manglende efterlevelse medfører et stop for udbetaling af børne- og ungeydelse, og at det pågældende barn eller den pågældende unge ikke medregnes ved beregning af boligstøtten. Afgørelsen træffes med virkning for det næstkommende kvartal.

Afgørelser om manglende efterlevelse skal være skriftlige, begrundes og indeholde en klagevejledning. Forældremyndighedsindehaveren kan klage over afgørelsen til Ankestyrelsen.

Børne- og ungeplæg

Bliver et børne- og ungeplæg ikke efterlevet, er det ikke forbundet med egentlige sanktioner. Hvis børne- og ungeplægget ikke er tilstrækkeligt, eller det ikke overholdes af barnet eller den unge, skal kommunen vurdere, om der er grundlag for at iværksætte andre foranstaltninger.

Anbringelse uden samtykke vil kunne komme på tale, da manglende efterlevelse af et børne- og ungeplæg kan medføre en forværring af barnets eller den unges situation. En afgørelse om anbringelse uden samtykke forudsætter en konkret vurdering af, om anbringelsesgrundlaget er opfyldt.

Om ledsagende forældreplæg

Kommunen kan som led i en afgørelse om børne- og ungeplæg træffe afgørelse om et ledsagende forældreplæg. Formålet med et ledsagende forældreplæg er at sikre forældrenes aktive opbakning til barnets eller den unges efterlevelse af et børne- og ungeplæg. Det er en betingelse for kommunens afgørelse om et ledsagende forældreplæg, at betingelserne for anvendelse af forældreplæg er opfyldt.

Der gælder de samme regler for et ledsagende forældreplæg som for andre forældreplæg. Manglende efterlevelse af et ledsagende forældreplæg medfører derfor også stop for udbetaling af børne- og ungeydelse, og at det pågældende barn eller den pågældende unge ikke medregnes ved beregning af boligstøtten.

I de tilfælde, hvor forældrene overholder deres forældreplæg, men barnet eller den unge ikke efterlever et børne- og ungeplæg, kan kommunen ikke træffe afgørelse om manglende efterlevelse af forældreplægget.

Lovgrundlag

Bekendtgørelse af lov om social service Lovbekendtgørelse nr. 1114 af 30/08/2018

Forældreplæg

§ 57 a. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om at meddele forældremyndighedsindehaveren et forældreplæg, jf. stk. 3, når der er risiko for, at et barns eller en ungs udvikling er i fare, og det vurderes at bero på, at forældremyndighedsindehaveren ikke lever op til sit forældreansvar.

Stk. 2. Meddelelse af et forældreplæg forudsætter, at der foreligger oplysninger om,

- 1) at barnet eller den unge har ulovligt skolefravær, eller at undervisningspligten i øvrigt ikke opfyldes,
- 2) at barnet eller den unge er mistænkt eller sigtet for en overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller knivloven eller er mistænkt eller sigtet for anden kriminalitet af et vist omfang eller en vis grovhed
- 3) at barnet eller den unge har alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer, eller
- 4) at forældremyndighedsindehaveren nægter at samarbejde med de relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer.

Stk. 3. Et forældreplæg angiver en eller flere konkrete handlinger for forældremyndighedsindehaveren, som skal være egnede til at bidrage til en løsning af barnets eller den unges problemer, og som står i rimeligt forhold til formålet. Det kan herunder fastsættes, at forældremyndighedsindehaveren skal

- 1) sikre barnets eller den unges fremmøde i skolen ved personligt at følge barnet eller den unge i skole,
- 2) deltage i forældremøder og konsultationer vedrørende barnets eller den unges skolegang,

- 3) sikre barnets eller den unges deltagelse i konkrete fritidsaktiviteter ved at følge barnet eller den unge til det pågældende sted,
- 4) sikre, at barnet eller den unge er hjemme på et nærmere fastsat tidspunkt,
- 5) deltage i et af kommunens tilbud om forældreprogram eller
- 6) deltage i møder med relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer.

Stk. 4. Afgørelse om forældreplæg efter stk. 1 træffes uden forudgående gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse jf. § 50.

Stk. 5. Hvis der er truffet afgørelse om forældreplæg efter stk. 1, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse efter § 52, stk. 1, om at iværksætte foranstaltninger efter § 52, stk. 3, nr. 1, 2, 3, 6 og 9, selv om forældremyndighedsindehaveren ikke ønsker foranstaltningen iværksat, når det vurderes, at formålet med foranstaltningen vil kunne opnås uanset det manglende samtykke, jf. dog § 54, stk. 3, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Stk. 6. Afgørelsen om forældreplæg træffes for en afgrænset periode af højst 12 måneders varighed. Forældreplægget kan forlænges med højst 6 måneder ad gangen.

Stk. 7. Kommunalbestyrelsen skal oplyse forældremyndighedsindehaveren om, at overholdelse af plægget er en betingelse for at modtage børne- og ungeydelsen, jf. lov om en børne- og ungeydelse, og for, at det pågældende barn eller den pågældende unge medregnes ved beregningen af boligstøtten, jf. lov om individuel boligstøtte.

Stk. 8. Hvis kommunen vurderer, at den, der er meddelt et forældreplæg efter stk. 1, ikke efterlever plægget, og at den manglende efterlevelse ikke beror på undskydelige omstæn-

digheder, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om dette. Afgørelsen er gældende for ét kvartal.

Stk. 9. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om bortfald af pålægget, hvis kommunalbestyrelsen vurderer,

- 1) at forholdet, der lå bag pålægget, ikke længere eksisterer, eller
- 2) at forældrepålægget ikke længere er egnet til at løse barnets eller den unges problemer.

Børne- og ungepålæg

§ 57 b. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om at meddele et barn eller en ung i alderen 10-17 år et børne- og ungepålæg, når barnet eller den unge har adfærdsproblemer eller udviser negativ adfærd af en sådan karakter, at der er risiko for, at barnets eller den unges udvikling er i fare, og når det vurderes, at et frivilligt samarbejde med barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren om støtte efter § 52, stk.3, ikke er tilstrækkeligt til at afhjælpe barnets eller den unges problemer, jf. dog §§ 12 og 13 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Afgørelsen om børne- og ungepålæg kan træffes uden forældremyndighedsindehaverens samtykke.

Stk. 2. Meddelelse af et børne- og ungepålæg forudsætter, at der foreligger oplysninger om, at barnet eller den unge

- 1) har ulovligt skolefravær, eller at undervisningspligten i øvrigt ikke opfyldes,
- 2) er mistænkt eller sigtet for en overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller knivloven eller er mistænkt eller sigtet for anden kriminalitet af et vist omfang eller en vis grovhed
- 3) har alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer eller
- 4) nægter at samarbejde med de relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer.

Stk. 3. Et børne- og ungepålæg skal angive en eller flere konkrete handlepligter for barnet eller den unge, som vurderes at være egnede til at bidrage til en løsning af barnets eller den unges problemer, og som står i rimeligt forhold til formålet. Det kan herunder fastsættes, at barnet eller den unge skal

- 1) modtage en eller flere foranstaltninger efter § 52, stk.3, nr.1, 3, 6, 8 eller 9,
- 2) være hjemme på et nærmere fastsat tidspunkt
- 3) bidrage til at genoprette forrettet skade eller
- 4) deltage i andre aktiviteter med genoprettende formål, herunder udføre samfundsnyttigt arbejde

Stk.4. Børne- og ungepålæg efter stk.1, jf. stk.3, nr. 2-4, iværksættes uden forudgående gennemførelse af en børnefaglig undersøgelse, jf. § 50.

Stk. 5. Hvis der er truffet afgørelse om børne- og ungepålæg efter stk.1, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse efter § 52, stk.1, om at iværksætte foranstaltninger efter § 52, stk.3, nr.1, 3, 6, 8 eller 9, selv om forældremyndighedsindehaveren ikke ønsker foranstaltningen iværksat, når det vurderes, at formålet med foranstaltningen vil kunne opnås uanset det manglende samtykke.

Stk. 6. § 57 a, stk.6 og 9, finder tilsvarende anvendelse på børne- og ungepålægget efter stk.1.

Stk. 7. Kommunalbestyrelsen skal ved afgørelse om børne- og ungepålæg efter stk.1 overveje, om der samtidig bør træffes afgørelse om forældrepålæg efter § 57 a.

Stk. 8. Overholder barnet eller den unge ikke et børne- og ungepålæg, skal kommunalbestyrelsen, når det vurderes relevant, straks underrette politiet og anmode om bistand til kommunens udøvelse af beføjelser efter § 64, stk. 2.

Stk. 9. Børne- og socialministeren kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte nærmere regler om politiets bistand til kommunerne i forbindelse med gennemførelse af børne- og ungepålæg.

Socialstyrelsen

Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf. +45 72 42 37 00
www.socialstyrelsen.dk

Maj 2019

